

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ.
6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ¹ ΕΝΟΣ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

Αγαπημένο μου παιδί,

Ξαφνικά ψήλωσες, ωρίμασες. Παρατήρησες, άραγε, κι εσύ ότι η σχέση μας άλλαξε τον τελευταίο καιρό; Τώρα, μου φαίνεται πως δεν έχεις πια το ίδιο κέφι να βρεθούμε μόνοι οι δυο μας και να τα πούμε με τις ώρες. Ίσως δεν το καλοσκέφτηκες ακόμα, αλλά νομίζω πως, όταν δοθεί μια τέτοια ευκαιρία, τείνεις συχνά να βρεις μια πρόφαση² για να την αποφύγεις. Το ύφος σου απέναντί μου έγινε, καθαρά και ξάστερα, κριτικό. Γυρεύεις τα όριά μου και, φυσικά, αρχίζεις να τα ξεχωρίζεις. Με κρίνεις, με συγκρίνεις, με τοποθετείς σιγά-σιγά στη θέση που μου ταιριάζει. Ανακάλυψες κάτι που δεν το είχες φανταστεί: ότι υπάρχουν άνθρωποι καλύτεροι, σοφότεροι, σπουδαιότεροι από μένα. Συζητάς ζωηρά τις γνώμες μου: συχνά τις αντικρούεις. Αμφισβητείς τις πληροφορίες που σου δίνω. Ωρες-ώρες θα έλεγα πως σου αρέσει να προσδίδεις στη συζήτησή μας τον τόνο μιας αντιδικίας των γενεών. Λες «εμείς» κι «εσείς» σαν να πρόκειται για δυο κόσμους ριζικά διαφορετικούς, ανάμεσα στους οποίους δεν είναι πιθανό να υπάρχει συνέχεια και βαθύτερη συνεννόηση ή σύμπτωση στις ιδέες και τα γούστα.

Παρατηρώ ακόμα – αυτό συνηθέστατα – ότι ορισμένες κοινότητες, ανώδυνες συμβουλές μου – να, σα να πούμε «Κάνει ψύχρα, πάρε το πανωφόρι σου» ή «Μην πίνεις νερό ιδρωμένο» – σ' ερεθίζουν απροσδόκητα, σου προκαλούν εκδηλώσεις φανερής ανυπομονησίας και δυσαρέσκειας. Μα ξέρω και κάτι άλλο που μου το έχεις ομολογήσει. Έχεις ανάγκη στη ζωή σου από μια αξία ανώτερη από τις άλλες, μια αξία-γνώμονα, μια αξία-πυξίδα, στην οποία να αναφέρεται κάθε σου εκδήλωση, απόφαση, κρίση, πράξη. Η αξία αυτή, η πιο ωραία σου λέξη, σου προτείνω να είναι η γνησιότητα.

Να είσαι γνήσιος, αληθινός, ακέραιος, σε ό,τι αισθάνεσαι, λες και πράττεις, στον έρωτα, στη φιλία, στην κοινωνική σου δράση – απέναντι σε φίλους κι εχθρούς και, πρώτα-πρώτα, απέναντι στον εαυτό σου. Να σέβεσαι τον άλλον, να προσπαθείς να τον καταλάβεις: να τον βοηθάς, αν αυτό περνά από το χέρι σου. Συχνά, η ζωή μας έχει ν' αντιμετωπίσει δύσκολα διλήμματα που, μονάχα με πολλή αμοιβαία κατανόηση και βοήθεια, μπορούμε να τα λύσουμε και να τα ξεπεράσουμε. Να μην απαρνιέσαι τα δικαιώματά σου στη ζωή, μα να μην ξεχνάς και τα δικαιώματα του άλλου που βρέθηκε μαζί σου.

¹ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ : συμβουλές, προτροπές

² πρόφαση : δικαιολογία

Τα ίδια θα σου έλεγα και για την εργασία σου. Να είσαι ειλικρινής και ευθύς σε κάθε δουλειά που θα αναλάβεις· να την τιμάς πρώτα-πρώτα εσύ ο ίδιος· να πασχίζεις να την κάνεις σωστά και όσο μπορείς καλύτερα, με φροντίδα και με μεράκι. Να είσαι αυτό που είσαι· τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο. Άκουσέ με· ένας άξιος μαραγκός που κατέχει καλά τη δουλειά του και πιστεύει σ' αυτήν είναι πολύ πιο ολοκληρωμένος και αξιοσέβαστος άνθρωπος από έναν κακό επιστήμονα.

Παρασύρθηκα όμως από τα λόγια μου και μου φαίνεται πως ξανάρχισα να συμβουλευώ. Σου τό 'πα και πριν· δε ζητώ να σου επιβάλω έτοιμες απόψεις για τον κόσμο, αλλά μονάχα να σε βοηθήσω να ξεκινήσεις. Ύστερα, τράβα το δρόμο σου και σβήσε με, σιγά-σιγά, από τους λογισμούς σου, καθώς το θέλει η ζωή.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Θεοτοκά, ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ, τ. Β', 1950-1966, εκδόσεις Εστία (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

- A.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου χωρίς δικά σας σχόλια (90 -110 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων το νόημα της παρακάτω περιόδου: «ένας άξιος μαραγκός που κατέχει καλά τη δουλειά του και πιστεύει σ' αυτήν είναι πολύ πιο ολοκληρωμένος και αξιοσέβαστος άνθρωπος από έναν κακό επιστήμονα.»

Μονάδες 10

- B2.** α) Στη δεύτερη παράγραφο («Παρατηρώ ακόμα ... να είναι η γνησιότητα.») υπάρχει ανάπτυξη με παραδείγματα. Να εντοπίσετε τα παραδείγματα και να τα μεταφέρετε στο τετράδιό σας.

(Μον. 4)

- β) Να εντοπίσετε και να καταγράψετε στο τετράδιό σας τρεις διαρθρωτικές λέξεις της τελευταίας παραγράφου («Παρασύρθηκα όμως ... το θέλει η ζωή.»).

(Μον. 3)

Μονάδες 7

- B3.** α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: αρχίζεις, σπουδαιότεροι, ιδέες, ωραία, μαραγκός.

(Μον. 5)

- β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: συχνά, καλύτεροι, ανώτερη, απαρνιέσαι, άξιος.

(Μον. 5)

Μονάδες 10

B4. α) Ο συγγραφέας επιλέγει τη χρήση του β' ενικού προσώπου. Να αιτιολογήσετε αυτή την επιλογή του.

(Μον. 4)

β) Να μεταφέρετε από το κείμενο στο τετράδιό σας δύο φράσεις με ποιητική χρήση της γλώσσας.

(Μον. 4)

Μονάδες 8

Γ. Σε ένα άρθρο 450-500 λέξεων που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας να αναφερθείτε: α) σε θέματα που προκαλούν συγκρούσεις μεταξύ εφήβων και ενηλίκων στο οικογενειακό περιβάλλον και β) στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να ξεπεραστούν οι εντάσεις.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ.
6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές

- A.** Στην επιστολή προς τον γιο του ένας πατέρας τον νουθετεί σχετικά με τις αξίες της ζωής. Αρχικά, διαπιστώνει την ύπαρξη χάσματος ανάμεσα τους, υπογραμμίζοντας την απομάκρυνση, την κριτική διάθεση και την αμφισβήτηση ως θεμελιώδη στοιχεία της αντιπαράθεσής τους. Στη συνέχεια, επισημαίνει την αποστροφή του παιδιού του προς τις πατρικές συμβουλές. Ωστόσο, γνωρίζοντας την ανάγκη του γι' αυτές, τονίζει τη γνησιότητα ως κύρια αρετή της ζωής. Η γνησιότητα αυτή οφείλει να διέπει τις ανθρώπινες σχέσεις που βασίζονται στο σεβασμό, στην αλληλεγγύη και στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παράλληλα, η αυθεντικότητα ενδυναμώνει την παραγωγικότητα και την ποιότητα στο χώρο εργασίας. Τέλος, καθιστά σαφή την επιδίωξή του να βοηθήσει το παιδί του, χωρίς να του επιβληθεί.
- B.1** Ένας άξιος μαραγκός που κατέχει καλά τη δουλειά του και πιστεύει σε αυτήν είναι πολύ πιο ολοκληρωμένος και αξιοσεβαστός άνθρωπος από έναν κακό επιστήμονα. Το άτομο που αγαπά το επάγγελμά του και επιμορφώνεται, συνεχώς εξελίσσεται, ενώ μέσα από την καταξίωση του κερδίζει, ταυτόχρονα, τον σεβασμό των συνανθρώπων του. Στην αντίθετη περίπτωση, δεν έχει τη διάθεση να βελτιώνεται και να ενημερώνεται για ό,τι συμβαίνει στον κλάδο του, παύει να αισθάνεται ολοκληρωμένο, και το κύρος του αμβλύνεται. Συμπερασματικά, η επαγγελματική καταξίωση προκύπτει μόνο όταν το άτομο επιλέγει συνειδητά την εργασία του, αρνούμενο να συμβιβαστεί στη μετριότητα και τον εφησυχασμό.
- B2. α)** Παραδείγματα: «Κάνει ψύχρα, πάρε το πανωφόρι σου», «Μην πίνεις νερό ιδρωμένος»
- β)** όμως: αντίθεση
αλλά: αντίθεση
ύστερα: χρονική ακολουθία
- B3. α)**
αρχίζεις: ξεκινάς
σπουδαιότεροι: σημαντικότεροι
ιδέες: απόψεις, γνώμες
ωραία: όμορφη
μαραγκός: ξυλουργός

β)

συχνά ≠ σπάνια

καλύτεροι ≠ υποδεέστεροι, χειρότεροι

ανώτερη ≠ κατώτερη

απαρνιέσαι ≠ διεκδικείς, δέχεσαι

άξιος ≠ ανάξιος

B4. α) Με τη χρήση του β' ενικού προσώπου ο πομπός (πατέρας) δημιουργεί έναν τεχνητό αγωγό επικοινωνίας με τον δέκτη (γιο), απευθύνεται άμεσα σε αυτόν, είναι σαν να συνομιλεί μαζί του, και έτσι πετυχαίνει να τον καταστήσει συμμετόχο στην προβληματική που αναπτύσσει, περνώντας με τον πιο άμεσο τρόπο το μήνυμά του. Ο τόνος γίνεται συνομιλητικός, το ύφος και ο λόγος αποκτούν θεατρικότητα, παραστατικότητα, ίσως και δραματικότητα. Τονίζεται η οικειότητα στη σχέση πατέρα και γιου.

β) «Να τον βοηθάς, αν αυτό περνά από το χέρι σου»
«...σβήσε με από τους λογισμούς σου»
«αξία – πυξίδα»

Γ.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στο περιοδικό του σχολείου.

Ύφος: σοβαρό.

Ρηματικά πρόσωπα: α' πληθυντικό, β' πληθυντικό, γ' ενικό – πληθυντικό.

Τρόπος πειθούς: επίκληση στη Λογική, χωρίς να λείπει η επίκληση στο Συναίσθημα

Τίτλος: «Γονείς συνοδοιπόροι ή δικτάτορες»

Πρόλογος:

(Το άρθρο χαρακτηρίζεται από τον επικαιρικό του χαρακτήρα, επομένως στον πρόλογο απαιτείται η χρήση αφορμής που θα οδηγήσει στα ερωτήματα). Αναφορά σε εμπειριστά, έρευνα έγκριτου ηλεκτρονικού μέσου που αναδεικνύει τις αυξητικές τάσεις των ενδοοικογενειακών προστριβών σε καθημερινή βάση. Επισήμανση της επίδρασης των κοινωνικών αλλαγών τόσο στη δομή και στον ρόλο της οικογένειας, όσο και στη συμπεριφορά και τη γενικότερη κοσμοαντίληψη των μελών της.

Α' ερώτημα: ποια θέματα προκαλούν συγκρούσεις μεταξύ εφήβων και ενηλίκων στο οικογενειακό περιβάλλον.

Η ασυμφωνία σχετικά με την επιλογή επαγγέλματος:

- Οι νέοι επιλέγουν επάγγελμα και με συναισθηματικά κριτήρια, ενώ οι ενήλικες αξιολογούν τα επαγγέλματα σχεδόν αποκλειστικά με οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια.
- Οι ενήλικες συχνά προσπαθούν να επιβάλλουν στους εφήβους μία ανάλογη με τη δική τους επαγγελματική δραστηριότητα.
- Πολλές φορές οι έφηβοι αντιμετωπίζονται από τους ενήλικες ως φορείς εκπλήρωσης των ανεκπλήρωτων δικών τους επαγγελματικών φιλοδοξιών.

Η κριτική που ασκούν οι ενήλικες στους εφήβους για τη συμπεριφορά τους:

- Άσκοπη σπατάλη χρημάτων.
- Λανθασμένες επιλογές φίλων.
- Σχέσεις με το αντίθετο φύλο.
- Έλλειψη σεβασμού απέναντί τους.
- Παραβίαση οικογενειακών κανόνων, άνιση κατανομή αρμοδιοτήτων.
- Αδυναμία ανταπόκρισης στις υποχρεώσεις τους.
- Ενδυματολογικές επιλογές.
- Διατροφή.

Η διαφορετική πολιτική ιδεολογία και η γενικότερη προσέγγιση της πολιτικής ζωής:

- Οι ενήλικες συνήθως έχουν σταθερές πολιτικές-κομματικές επιλογές και θέσεις σε αντίθεση με τους νέους που είναι «ανοιχτοί» σε νέα ιδεολογικά ρεύματα και σύγχρονες πολιτικές τάσεις.
- Η άσκηση έντονης κριτικής από τους νέους στο υπάρχον πολιτικό σύστημα και η συνακόλουθη απαξίωση του, προκαλεί την αντίδραση των ενηλίκων που τους κατηγορούν με τη σειρά τους για την έλλειψη αντιπροτάσεων και τάση μηδενισμού.
- Μομφή για την α-πολιτικοποίηση των νέων.
- Η κριτική προσέγγιση του πολιτικού σκηνικού και η διάθεση ενεργοποίησης από τη νεολαία με στόχο την αλλαγή του, σε αντίθεση με τον συντηρητισμό και την παθητικότητα των ενηλίκων.

Β' ερώτημα: τρόποι με τους οποίους θα μπορούσαν να ξεπεραστούν οι εντάσεις.

- Διαλλακτικότητα, αμοιβαία κατανόηση, αλληλοσεβασμός, αποφυγή εντάσεων, ευγένεια, καλή διάθεση.
- Προσπάθεια μετριασμού του άγχους και αποφόρτιση του οικογενειακού περιβάλλοντος από την ένταση της καθημερινότητας, κλίμα ηρεμίας, αποφυγή συναισθηματικών εκρήξεων.
- Αφιέρωση περισσότερου χρόνου στην επικοινωνία των μελών, ειλικρινής επαφή, δημοκρατικός διάλογος.
- Έφηβοι: αναγνώριση της συνολικής προσφοράς των ενηλίκων σε οικογενειακή και κοινωνική κλίμακα, ενήλικες: αγάπη, σεβασμός, εμπιστοσύνη προς τους νέους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με αμοιβαίες υποχωρήσεις, κοινή προσπάθεια και ομαλή προσαρμογή στα δεδομένα της εποχής οι έφηβοι και οι ενήλικοι θα καταφέρουν να οδηγήσουν σε επανάκαμψη τον οικογενειακό θεσμό.

* Η ανάπτυξη του θέματος είναι ενδεικτική. Προφανώς οι μαθητές δεν είναι υποχρεωμένοι να αναπτύξουν το κείμενό τους στο εύρος των επιχειρημάτων που παρουσιάζονται εδώ.